

RELATIVITÁSELMÉLET

feladatok

3. éves fizikusoknak

1. forduló

- 1.** Az **A** inerciális vonatkoztatási rendszer x -tengelye mentén mozog a **B** űrhajó, V sebessége a fénysebesség $12/13$ -szorososa. Az **A** rendszerből nézve a **B** rendszer x , y és z tengelye párhuzamos az **A** rendszerével. A **B** űrhajó nyugalmi rendszeréből nézve az xy -síkban, az x -tengellyel α szöget bezárva ugyanakkora V sebességgel mozog a **C** űrhajó. A **B** rendszerből nézve a **C** rendszer x , y és z tengelye párhuzamos a **B** rendszerével. Mekkora szöget zárnak be a **C** rendszer tengelyei az **A** rendszer tengelyeivel az **A** rendszerből nézve? (Számpéldák: $\alpha=60^\circ$, illetve $\alpha=90^\circ$.) Adjuk meg annak a Lorentz-transzformációnak a mátrixát, amely az **A** rendszerből közvetlenül **C**-be vezet!
  - 2.** Az 1. feladat folytatása. A **C** űrhajó nyugalmi rendszeréből nézve az xy -síkban, az x -tengellyel β szöget bezárva az előzővel megegyező V sebességgel mozog a **D** űrhajó. Mekkora a **D** űrhajó sebességének abszolút értéke és az x -tengellyel bezárt szöge az **A** rendszerből nézve? (Számpéldák: $\alpha=\beta=60^\circ$, illetve $\alpha=\beta=90^\circ$.)
  - 3.** A **G** és a **H** űrhajó állandó g sajátgyorsulással távolodik a Földtől (melynek **F** vonatkoztatási rendszerét inerciarendszernek tekintjük). A két űrhajó egyszerre, zérus kezdősebességgel indult a Földről. Az **F** rendszerben az űrhajók pályája θ szöget zár be. Mekkora a **H** űrhajó sebessége és gyorsulása az **G** űrhajó momentán inerciarendszeréből nézve, az indulás után τ sajátidővel? Meddig látják egymást az űrhajók? Mit látnak? (Speciális esetek: $\theta = 0^\circ, 60^\circ, 90^\circ, 180^\circ$.)
  - 4.** Ugyanaz, mint az előző feladat, de most a (közös) $\tau=0$ pillanatban a két űrhajó (zérus kezdősebességgel, egymással θ szöget bezáró egyenesek mentén) $L = c^2/g$ távolságra tartózkodik a Földtől.
  - 5.** Hány független elemet tartalmaz (azaz hány dimenziós invariáns altér eleme) a $D+1$ dimenziós téridőben egy $2, 3, 4, \dots, n$ indexes, minden indexpárjában *szimmetrikus* és minden indexpárjában *spurtalan* tenzor? (Speciális eset: $D=3$)
  - 6.** Hány független elemet tartalmaz (azaz hány dimenziós invariáns altér eleme) a $D+1$ dimenziós téridőben egy $2, 3, 4, \dots, n$ indexes, minden indexpárjában *antiszimmetrikus* tenzor? (Speciális eset: $D=3$)
- + 3** (Csak inyenceknek) Ortway-verseny feladatok: 1990/10, 1992/18, 1993/8.